

Žalieji pirkimai

Siekdami skatinti informacijos apie žaliuosius pirkimus sklaidą ir stiprinti bendradarbiavimą su rinkos dalyviais parengėme 8-ąjį naujienlaiškį. Visus naujienlaiškius galite rasti [čia](#).

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

2023/NR 8

ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ AKTUALIJOS

Tekstilės gaminių žalieji pirkimai. Aplinkos apsaugos kriterijų taikymas

Tekstilės ir aprangos sektorius Europos Sąjungoje (toliau – ES) yra ekonomiškai reikšmingas ir gali atlikti svarbų vaidmenį žiedinėje ekonomikoje. Jame veikia daugiau kaip 160 000 įmonių, dirba 1,5 mln. žmonių, o jo apyvarta 2019 m. buvo 162 mlrd. Eur. ES įmonės, vartotojai ir valdžios institucijos jau skiria daug dėmesio tvarumo ir žiediško didinimui šiame sektoriuje, tačiau pertvarka vyksta lėtai ir šio sektoriaus poveikis aplinkai ir klimatui išlieka didelis. Europos Komisija iki 2030 m. siekia užtikrinti, kad ES rinkai pateikiami tekstilės gaminiai būtų ilgaamžiai, tinkami perdirbti ir pagaminti daugiausia iš perdirbtų pluoštų, į sudėtį neįtraukiant pavojingųjų medžiagų ir atsižvelgiant į socialines teises bei aplinką (daugiau informacijos galite rasti čia: [ES tvarios ir žiedinės tekstilės ekonomikos strategija](#)).

Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba), suderinusi su Aplinkos ministerijos specialistais, teikia apibendrintą informaciją dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 [patvirtinto Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo](#) (toliau – Tvarkos aprašas) nuostatų taikymo vykdant tekstilės gaminių žaliuosius pirkimus.

Primename, kad tekstilės gaminiai patenka į Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą (toliau – Produktų sąrašas), nurodytą Tvarkos aprašo 1 priede, ir jiems yra patvirtinti minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, nurodyti Tvarkos aprašo 2 priedo IX skyriuje TEKSTILĖS GAMINIAI. Pranešime pateikta informacija, kaip minimalūs aplinkosauginiai kriterijai turėtų būti taikomi perkant tekstilės gaminius, pateikiami praktiniai taikymo pavyzdžiai. Visą informaciją rasite [čia](#).

Atnaujinta Žaliųjų pirkimų DUK skiltis

Žaliųjų pirkimų DUK skiltyje nuo šiol yra pateikiami ne tik klausimai-atsakymai, bet ir kita aktuali informacija apie žaliuosius pirkimus. Tikslas – kad Jums būtų patogiau ir paprasčiau rasti informaciją vienoje vietoje.

Dažniausiai sulaukiame Jūsų klausimų apie konkrečių Tvarkos aprašo punktų taikymą ir apie produktus (prekes, paslaugas ir darbus), kuriems yra taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai. Todėl visi tiek anksčiau paskelbti klausimai, tiek ir nauji klausimai, Žaliųjų pirkimų polapio [DUK skiltyje](#) sugrupuoti pagal šias kategorijas:

- Tvarkos aprašo 4.1 p. Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai
- Tvarkos aprašo 4.2 p. I tipo ekologinis ženklas
- Tvarkos aprašo 4.3 p. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimai
- Tvarkos aprašo 4.4.1 p. Perkamas aplinkosaugai ar aplinkai palankus produktas iš orientacinio sąrašo
- Tvarkos aprašo 4.4.3 p. Nematerialaus pobūdžio (intelektinės) paslaugos
- Tvarkos aprašo 4.4.4 p. Savarankiškai nustatomi aplinkos apsaugos kriterijai
- Tvarkos aprašo 5 p. Pirkimai, kurie vykdomi neskelbiant skelbimo apie pirkimą
- Tvarkos aprašo 6 p. Įsigyjama produktų sąrašė esanti prekė, kuri turi būti tiekiamą ar perduodama antrinėje pakuotėje
- Tvarkos aprašo 7 p. Kai aplinkos apsaugos reikalavimai nustatomi ne visam pirkimo objektui, o tik jo daliai
- Tvarkos aprašo 9 p. Galimi atitiktį žalojo pirkimo reikalavimams įrodantys dokumentai
- Produktų sąrašas, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai
- Žaliųjų pirkimų ataskaitos ir statistika
- Kiti žaliųjų pirkimų klausimai

ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ AKTUALIJOS

Žaliųjų pirkimų mokymai

Liepos mėnesį įvyko dar vieni Tarybos Darniųjų pirkimų skyriaus organizuojami žaliųjų pirkimų (toliau – ŽVP) mokymai. Šį kartą mokymai buvo skirti vandentvarkos, energetikos ar transporto paslaugų srityje (toliau – komunalinis sektorius) veikiantiems pirkimų vykdytojams. Nepaisant to, kad liepos mėnesį prasideda atostogų metas, į nuotolinius mokymus prisijungė apie 50 dalyvių iš įvairių skirtinguose Lietuvos regionuose esančių komunalinio sektoriaus įmonių. Nors mokymų dalyvių žaliųjų pirkimų rodikliai pagal Pirkimo vykdytojų žemėlapi – švieslentę yra labai skirtingi (nuo 0,00 proc. iki 89,9 proc.), mokymų medžiaga buvo rengiama atsižvelgiant į dalyvių iš anksto pateiktus klausimus, jų veiklos sritis, Tarnybai užduotus klausimus. Mokymų metu buvo nagrinėta ką turėtų žinoti pirkimų vykdytojai norėdami sėkmingai nustatyti žaliuosius reikalavimus, ir pasiekti ŽVP tikslus bei kiti svarbūs ŽVP aspektai vykdant pirkimus.

Tarnyba dėkoja UAB „Kauno vandenys“, kurie sutiko pasidalinti savo patirtimi vykdant ŽVP. UAB „Kauno vandenys“ atstovė Audronė Butvidaitė, Viešųjų pirkimų grupės vadovė, papasakojo apie žaliųjų pirkimų valdyseną organizacijoje, aplinkosauginių reikalavimų nustatymo procedūras. Plačiau apie ŽVP patirtį skaitykite interviu su UAB „Kauno vandenys“, kurį rasite žemiau, naujienlaiškio skiltyje GEROJI PRAKTIKA: UAB „KAUNO VANDENYS“.

Analizuojant dalyvių atsiliepimus, mokymų dalis „Patirčių mainai“ nepaliko abejingų – visų pasirinktas atsakymas „Labai naudinga“.

Džiugu, kad tiek mokymų organizavimas, tiek mokymų medžiagos turinys bei aktualumas įvertinti itin gerai. Atsiliepimuose paminėta, kad mokymų medžiaga išdėstyta aiškiai, tiksliai, glaustai ir konkrečiai, analizuotos pasitaikančios klaidos bei pateikti patarimai, kaip tų klaidų išvengti.

Pasak vieno atsiliepimo, „informacija ir pavyzdžiai pritaikyta mūsų organizacijos veiklos pobūdžiui“, smagu, kad buvo įvertintas Darniųjų pirkimų skyriaus lektorės Zitės Šalaviejiienės pasirengimas mokymams analizuojant tikslinės grupės pirkimus.

Dėkojame viso mokymų ciklo dalyviams už jų klausimus ir pasidalintą patirtį. Tik abipusio bendradarbiavimo dėka galime teoriją paversti praktika ir geraisiais pavyzdžiais.

Su 2023-07-19 vykusiu mokymų medžiaga galite susipažinti [čia](#).

Žaliųjų pirkimų nuotolinės konsultacijos

Tarybos Darniųjų pirkimų skyrius, siekdamas padėti pirkimų vykdytojams sėkmingai ruošti žaliųjų pirkimų vykdymui, 2023 m. rugsėjo 21 d. teikė nuotolines individualias žaliųjų pirkimų konsultacijas. Kiekvienai organizacijai buvo skirta 40 minučių, klausimus pirkimų vykdytojai pateikė iš anksto. Klausimai buvo susiję su minimalių aplinkos apsaugos kriterijų taikymu, savarankiškai nustatomų aplinkosauginių reikalavimų galimybėmis, aplinkos apsaugos vadybos sistemų reikalavimų taikymu ir kt. Iš dalyvių pateiktų atsiliepimų matome, kad daugumai dalyvių suteiktos konsultacijos buvo labai naudingos, todėl jos bus rengiamos ir ateityje, sekite informaciją Tarnybos tinklalapyje.

Taip pat iš dalyvių sulaukėme pasiūlymų dėl nuotolinių bendrų konsultacijų, kuriose visi užsiregistravę pirkimų vykdytojai išgirstų atsakymus į pateiktus klausimus. Džiaugiamės, kad Tarnybos ir pirkimų vykdytojų mintys sutampa, nes jau 2023 m. spalio 10 d. įvyks tokio formato renginys - nuotolinės konsultacijos apie žaliuosius statybos darbų pirkimus.

Primename: Žaliųjų pirkimų stebėsenos įrankis

Primename apie žaliųjų pirkimų stebėsenos įrankį „[Žalieji pirkimai pagal pirkimų skelbimuose pildomą informaciją](#)“ – interaktyvią priemonę, kurioje pateikiama informacija pagal pirkimų vykdytojų pirkimų skelbimuose pateiktus duomenis apie tarptautiniuose ir supaprastintuose (įskaitant ir mažos vertės) pirkimuose keliamus aplinkosauginius reikalavimus.

Šio įrankio pagalba, patogiau ir paprasčiau galite surasti informaciją apie žaliuosiuose pirkimuose nustatytus aplinkosauginius reikalavimus bei kuriose pirkimo dokumentų dalyse jie nustatyti.

GEROJI PRAKTIKA: UAB „KAUNO VANDENYS“

Pašnekovai taip pat papasakojo apie bendrovės ŽVP praktiką vykdant energetiškai efektyvių produktų pirkimus. Bendrovė savo pirkimais siekia prisidėti prie energetinių išteklių naudojimo mažinimo ir tuo pačiu sumažinti bendrovės energijos kaštus. Pavyzdžiui, siekiant sumažinti elektros energijos sąnaudas, įsigijami energetiškai efektyvesni prietaisai, diegiamos atitinkamos technologinių procesų kontrolės ir valdymo sistemos, padedančios sumažinti elektros energijos eksploatacines sąnaudas. Jau šiuo metu energetiškai efektyvių veiksmų ir priemonių dėka bendrovės elektros sąnaudos yra ~30 proc. mažesnės, taigi ŽVP padeda sutaupyti.

“

“Būdami viešųjų pirkimų specialistais neįkriskite tik į viešųjų pirkimų teisės aktus ar procesus, stenkitės kuo daugiau sužinoti apie savo įmonės veiklą: kaip, kas, kodėl ir su kuo yra daroma. Tuomet bus lengviau suprasti ir įsivaizduoti tiek savos organizacijos kaip pirkimo vykdytojo poreikius, tiek surasti galimus aplinkosauginius reikalavimus.”

Tarnybos Darniųjų pirkimų skyrius (toliau – DPS) kalbėjosi su UAB „Kauno vandenys“ atstovais, kurie sutiko pasidalinti savo praktika vykdant ŽVP.

Mindaugas Mizgaitis, UAB „Kauno vandenys“ Teisės ir viešųjų pirkimų skyriaus vadovas, ir Audronė Butvidaitė, UAB „Kauno vandenys“ Teisės ir viešųjų pirkimų skyriaus Viešųjų pirkimų grupės vadovė, dalinasi savo patirtimi vykdant

žaliuosius pirkimus, papasakojo apie žaliųjų pirkimų valdyseną organizacijoje, įmonės praktiką rengiantis pirkimams ir įžvalgomis apie aplinkosauginių reikalavimų nustatymo procedūras, praktiniais patarimais, apie ką reiktų pagalvoti, kad pirkimai vyktų kaip galima sklandžiau.

Pilną interviu skaitykite [čia](#).

APLINKOS MINISTERIJA PRISTATO

Rekomenduojami aplinkosauginiai kriterijai įsigyjant medicinos įrangą, prekes ir paslaugas bei reprezentacines dovanas, atributiką, kanceliarines prekes

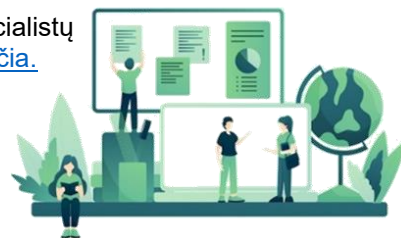
Aplinkos ministerijos specialistai ir toliau dalinasi rekomendacijomis žaliųjų viešųjų pirkimų vykdymui. Šį kartą pristatome jų parengtas rekomendacijas medicinos įrangos, prekių ir paslaugų bei reprezentacinių dovanų, atributikos ir kanceliarinių prekių žaliesiems pirkimams.

Aplinkos ministerijos specialistai pateikia bendrąsias rekomendacijas į ką reiktų atkreipti dėmesį vykdant tokių prekių ir paslaugų žaliuosius pirkimus bei dalinasi galimais,

savarankiškai nustatoma aplinkos apsaugos kriterijais, kurie galėtų būti pritaikomi, atsižvelgiant į konkretų pirkimo objektą. Rekomendacijose taip pat nurodomi galimi atitiktį siūlomiems aplinkosauginiams reikalavimams pagrindžiantys dokumentai.

Rekomendacijos nėra privalomos, tačiau pasiūlo įsigyjamų prekių ir (ar) paslaugų aplinkosaugines savybes gerinančius kriterijus.

Aplinkos ministerijos specialistų rekomendacijas galite rasti [čia](#).

TINKLALAI DĖS „ŽALIEJI POKALBIAI“

Kviečiame klausytis „Žaliųjų pokalbių“ ciklo tinklalaidžių

Taryba š. m. rugpjūtį pradėjo transliuoti tinklalaidžių ciklą „Žalieji pokalbiai“, kuris rengiamas kartu su LIFE integruotojo projekto LIFE IP EnerLIT komanda. Tinklalaidėse Tarybos specialistai ir skirtingų sričių ekspertai diskutuoja apie žaliųjų viešųjų pirkimų reikšmę ir procesus, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo sudėtingi. „Žaliųjų pokalbių“ tinklalaidėse skatinamas visuomenės sąmoningumas, gilinamos specialistų žinios kaip pirkti žaliai, laikantis žiedinės ekonomikos ir aplinkai draugiškų principų.

Pirmajame „Žaliųjų pokalbių“ epizode [„Kiekvienas galime tapti pokyčiu: žalieji pirkimai ir valstybės kaip pirkėjo galia“](#) kalbama apie tai, jog kiekvienas gali prisidėti prie pokyčių valstybėje. Pirmosios tinklalaidės moderatorius Silvestras Dikčius kartu su Domantu Tracevičiumi, VšĮ „Žiedinė ekonomika“ vadovu, bei Kęstučiu Kazuliu, Tarybos vyriausioju patarėju, nagrinėja, kaip prie pokyčių prisideda pati valstybė. Pasak ekspertų, turėdama savo rankose tokį įrankį kaip žalieji viešieji pirkimai, valstybė yra pajėgi išlaikyti Žaliojo kurso kryptį. Visgi jo įgyvendinimas ne toks paprastas, kaip gali pasirodyti. Ko reikia žaliajam pirkimui, ką laimi verslas apie tai ir daugiau pokalbyje diskutuoja pirmieji pašnekovai.

Antrajame epizode aptariami [„Aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartai: praktinė nauda tiekėjams bei pirkimų vykdytojams“](#). Jie ne tik padeda stebėti, efektyviai suvaldyti ir nuolat mažinti įmonės veiklos daromą neigiamą poveikį aplinkai, bet tuo pačiu atveria naujus verslo horizontus. Kita vertus, sklando posakis, kad aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartai tai pačiai įmonei gali tapti lagaminu be rankenų. Kai sunku ir nepatogu nešti, bet ir paleisti gaila, nes pinigai sumokėti. O kaip yra iš tiesų, diskutuoja tarptautinės vadybos sistemų sertifikavimo įmonės UAB „DNV Lithuania“ generalinis direktorius Audrius Šileika ir Tarybos Darnųjų pirkimų skyriaus vyr. specialistė Zita Šalaviejienė. Tinklalaidę

moderuoja Tarybos vyresnioji patarėja Evelina Butkutė-Lazdauskienė.

Trečiasis epizodas [„Tvari kelių statyba: tendencijos ir iššūkiai“](#) skirtas auditorijai, besidominčiai kelių projektavimo paslaugų ir statybos darbais bei jų žaliaisiais pirkimais. Ar pastebimos naujos tendencijos, orientuotos į kuo neutralesnį kelių statybos poveikį aplinkai? Su kokiais iššūkiais susiduria rangovai bei pirkimų vykdytojai? Kokie inovatyvūs sprendimai kelio darbų srityje padeda su jais susidoroti? Apie tai trečiajame „Žaliųjų pokalbių“ ciklo epizode kalbasi Tarybos Darnųjų pirkimų skyriaus vedėja Greta Ambrutytė su Austrijos konsultacijų bendrovės „MC Mobility Consultants“ partneriu Egidijumi Skrodeniu.

Ketvirtasis epizodas [„Aplinkai draugiškos pakuotės“](#), skirtos auditorijai, besidominčiai perdirbamosiomis pakuotėmis. Atliekų tvarkymo bendrovės UAB „Ecoservice“ pardavimų vadovas Linas Černiauskas ir Tarybos Darnųjų pirkimų skyriaus patarėja Sonata Štabokienė kalba apie aplinkai draugiškų pakuočių naudojimą bei ES institucijų siekį keisti produktų pakuotes ir prisidėti prie mažesnės aplinkos taršos.

Šiomet iš viso planuojamos šešios „Žalieji pokalbiai“ ciklo laidos. Spalio pradžioje pakviesime pasiklausyti penktojo epizodo – diskusijos apie tvarią tekstilę, o spalio viduryje ciklą užbaigsime šeštoju epizodu – energetinio efektyvumo tema.

Penktajame epizode klausytojai išgirs diskusiją apie tekstilę ir jos poveikį aplinkai – „Tvari tekstilė – permainų pagrindas“. Skaičiuojama, kad tekstilės naudojimo poveikis aplinkai ir klimato kaitai Europoje yra ketvirtas pagal dydį, o tekstilės sektorius – trečias pagal vandens ir žemės naudojimo intensyvumą. Tad kiekvienam iš mūsų derėtų pagalvoti, kaip galime skatinti tvarios tekstilės naudojimą. Poveikį šioje srityje gali turėti viešųjų pirkimų vykdytojai, o ar tiekėjai gali pasiūlyti draugiškos aplinkai tekstilės gaminių, atitinkančių aplinkosaugos reikalavimus? Jau spalio pradžioje apie tai tinklalaidėje kalbės tekstilės įmonės UAB „Ominteksas“ valdybos narys Vydas Damalakas Tarybos Darnųjų pirkimų skyriaus patarėja Gabija Vitkauskienė.

Paskutinis – šeštasis epizodas bus skirtas energinio efektyvumo didinimo temai. Daugiausia dėmesio skirsime elektros energijos taupymo klausimui, juk efektyvus energijos naudojimas suteikia galimybes ne tik sutaupyti, bet ir prisidėti prie klimato kaitos stabdymo. Apie tai diskutuos tinklalaidės svečiai Karolis Januševičius, ir Tadas Norvydas, Klimato kaitos valdymo centro vadovas.

Visus tinklalaidžių ciklo epizodus galima rasti čia – Tarybos svetainės Darnųjų pirkimų [skiltyje Žalieji pirkimai](#) ar pasiklausyti Tarybos [Youtube](#) kanale arba [Spotify](#) platformoje.